

Utdanningsforbundets ønsker for utdanningspolitikken 2025-2029:

1. Sats på bedre bemanning i barnehagen
2. Sats på bedre kvalitet i barnehagen – vent med rullerende opptak
3. Styrk lekens posisjon i barnehage og skole
4. Øk motivasjon og trivsel i skolen – senk vurderingstrykket
5. Sett lærerne og lederne i førersetet i utviklingen av barnehagen og skolen
6. Gjør læreryrket mer attraktivt

Utdanningsforbundets ønsker for utdanningspolitikken 2025-2029

Utdanningsforbundets overordnede mål er å skape et godt og trygt utdanningsløp for alle, fra de minste barnehagebarna til voksne i utdanning. For å få til dette, jobber vi for at lærere og ledere i barnehage og skole har rammer som gjør at de får bruke sine kunnskaper og ferdigheter i jobben, og møter lønns- og arbeidsvilkår som gjenspeiler deres viktige bidrag til samfunnet.

Her er prioriterte saker vi mener er viktig å programfeste i kommende stortingsperiode:

1. Sats på bedre bemanning i barnehagen – det er tid for de minste!

[Parti] vil

- *arbeide for at grunnbemanningen i barnehagen økes, og at minst 60 prosent av de som arbeider direkte med barna har barnehagelærerutdanning.*

Begrunnelse:

Forskning viser at de ansattes kompetanse er av de viktigste enkeltfaktorene for å heve kvaliteten på barnehagetilbudet. Flere barnehagelærere bidrar til et styrket fagmiljø i barnehagene, det bidrar til å styrke leke- og læringsmiljøet og at hvert enkelt barn får en bedre oppfølging.

Nok tid til å yte god omsorg, leke, støtte og utfordre barna i det sosiale samspillet gjennom hele barnehagedagen, er avgjørende for at barnehagen kan være et godt sted å være for alle barn. Økt grunnbemanning i form av flere barnehagelærere vil bidra til at de ansatte i større grad ser hvert enkelt barn og kan følge dem opp på en god måte. Dette vil igjen bidra til å oppdage barn som trenger særskilt oppfølging tidligere. Det vil også bidra til å demme opp for høyt sykefravær.

Barnehagesektoren preges av en bemanningskrise, både i form av barnehagelærermangel, for liten grunnbemanning og vikarmangel ved sykdom. Den eneste måten å løse dette problemet på er en kraftfull satsing for å øke grunnbemanningen i form av flere barnehagelærere. Videre vil sterkere fagmiljøer i barnehagene i seg selv virke rekrutterende.

2. Sats på kvalitet i barnehagen – ikke prioriter løpende opptak i barnehagen nå

[Parti] vil

- *arbeide for at det ikke innføres løpende/rullerende opptak i barnehagen før bemanningssituasjon og antallet barnehagelærere er kraftig forbedret.*

Begrunnelse:

Utdanningsforbundet går imot forslag om å innføre løpende/rullerende opptak i barnehagen på nåværende tidspunkt. Vi har stor forståelse for at enkelte foreldre opplever dagens opptaksregler til barnehagen som vanskelig. Samtidig viser beregninger at løpende/rullerende opptak er svært kostbart (opp mot 8 milliarder kroner, ifølge Finansdepartementet), uten at det bidrar til kvalitetsheving i sektoren.

Utdanningsforbundet mener at rekkefølgen er avgjørende. De store ressursene må brukes på en reell forbedring av dagens barnehage, gjennom en kraftig satsing på økt bemanning i form av flere barnehagelærere. Deretter kan man jobbe for utvidede opptaksordninger på sikt.

3. Styrk lekens posisjon i barnehage og skole

[Parti] vil:

- *arbeide for å styrke lekens posisjon i første- og andreklasse, for å bidra til barns trivsel og læring.*
- *verne om lekens plass i barnehagen, og unnlate å stille krav om bruk av spesifikke programmer, verktøy eller arbeidsmetoder.*

Begrunnelse

Dagens tiåringer har gått nærmere to skoleår mer på grunnskolen enn det som var tilfellet for barn i 1997. Likevel viser evalueringen av seksårsreformen at det har blitt mindre tid, rom og materiell til lek for førsteklasingene. Skoledagen er blitt mer lærerstyrt og strukturert, og de faglige kravene er blitt høyere.

Endringene i skolen har også ført til økende press på barnehagen. Økte forventninger om at barnehagen skal sørge for at alle barn starter på skolen med likt utgangspunkt, står i veien for barnehagens mulighet til å ivareta barnas behov for, og rett til, å leke. Ikke minst er gjentakende forslag om en form for timeplanfesting av konseptet *lekbasert læring* en trussel mot barnehagens faglige fundament og vektlegging av lekens betydning for barns utvikling og læring.

FNs barnekomité uttrykte allerede i 2013 en bekymring om at barns rett til å leke ikke ivaretas godt nok. Blant grunnene for dette peker de blant annet på en manglende anerkjennelse av viktigheten for lek og rekreasjon, og et økende press for bedre skoleprestasjoner.

Samtidig viser forskning at lek er blant det barn selv forteller er viktigst for dem. Fordi barn liker å leke, har leken stor betydning for deres opplevelse av en god barndom. Forskning viser også at lek er en forutsetning for læring og utvikling, da det i leken utvikles både empati, følelsesregulering og evner med betydning for læring resten av livet.

Å verne om og styrke lekens posisjon i barnehage og de første skoleårene, vil derfor ha betydning for både barnas trivsel, motivasjon og læring i det videre skoleløpet.

4. Sats på motivasjon og trivsel – senk vurderingstrykket i skolen

[Parti] vil:

- *jobbe for endringer i det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet for skolen slik at det i større grad fanger opp bredden i samfunnsoppdraget og bidrar til reelle forbedringer i klasserommet.*
- *arbeide for at nasjonale prøver avvikles og erstattes med faglig-pedagogiske verktøy som er utformet for bruk i klasserommet på premissene til lærere og elever.*

Begrunnelse:

Ideen om at kvalitetsutvikling i skolen kan styres ovenfra basert på noen få, snevre og tallfestede indikatorer, har vist seg å fungere dårlig i praksis. Dagens nasjonale kvalitetsvurderingssystem har store svakheter. Systemet har negative bieffekter som er godt dokumentert av kvalitetsutviklingsutvalget, som la fram en offentlig utredning om temaet i 2023.

Myndighetenes begrunnelse for å opprette systemet var bekymring for svake testresultater på internasjonale undersøkelser, kombinert med et ønske om å få pålitelig informasjon om elevenes læring. 20 år senere er det ingenting som tyder på at elevenes læring er bedre, snarere tvert imot. I tillegg har systemet gitt upålitelig styringsinformasjon. Lærere opplever heller ikke at verktøyene er nyttige nok i det daglige arbeidet i klasserommet.

Derfor trengs det endringer slik at systemet i større grad kan gi nyttig informasjon til lærere og bidra til faglig og pedagogisk utvikling i praksisfeltet framfor detaljstyring ovenfra og dokumentasjon. Et nytt system for vurdering må omfatte hele bredden i samfunnsmandatet og læreplanverket, støtte opp under arbeidet til profesjonen og ha legitimitet hos ledere og lærere. Kvalitetsvurdering og kvalitetsutvikling må bygge på et bredt kunnskapsgrunnlag der kunnskapen og erfaringene til profesjonen, relevant forskning, kvalitative data og informasjon om lokal kontekst inngår.

5. La lærerne og lederne være sentrale i utviklingen av barnehagen og skolen

[Parti] vil:

- *at lærere og ledere selv skal vurdere hvilke verktøy og metoder som skal brukes i den enkelte barnehage og skole.*

Begrunnelse

Mange kommuner og private eiere overstyrer det pedagogiske arbeidet ved å pålegge barnehager og skoler å ta i bruk spesifikke standardiserte verktøy og metoder.

Med standardiserte verktøy og metoder menes tester og kartleggingsverktøy, manualbaserte programmer som inneholder standardiserte metoder for pedagogisk arbeid med barn, samt manualer og standarder utviklet av kommunene selv (eksempelvis manualer for foreldresamtaler).

En nasjonal sikring av lærernes metodefrihet vil kunne fungere som en garanti mot at alle barn i alle situasjoner skal vurderes ut fra fastsatte standarder og utsettes for samme metoder, selv om situasjonen og behovene er forskjellige.

Lærere er profesjonsutøvere som har både en plikt til, og et ansvar for, å utøve skjønn i sitt arbeid. Det finnes ingen fasitsvar eller standardløsninger som passer alle barn og elever i alle situasjoner. God kvalitet avhenger av at lærere i skole og barnehage får bruke faglig skjønn. Det er lærere som best kan vurdere hvilke behov og forutsetninger barna har, og hva som dermed er egnede pedagogiske tilnærminger. Disse vurderingene gjøres på bakgrunn av faglig kunnskap og etiske overveielser.

6. Gjør læreryrket mer attraktivt

[Parti] vil:

- *sikre skoler og barnehager nok ressurser og gjøre læreryrket mer attraktivt gjennom å sikre lærerne nok tid og en konkurransedyktig lønn.*

Begrunnelse:

Om lag hvert femte årsverk i grunnskolen og videregående opplæring utføres av personer uten godkjent lærerutdanning, ifølge tall fra SSB. Samtidig ser vi at søkingen til lærerutdanningene stuper.

Konklusjonen fra internasjonale studier på hvorfor folk velger bort læreryrket er entydig: yrkets status, arbeidsforhold og lønn er ikke attraktivt nok til at unge velger å bli lærere. I tillegg viser undersøkelsene at ønsket om å bli eller ikke bli lærer, i stor grad er styrt av egne opplevelser i klasserommet.

Søkingen til læreryrket er sånn sett lakmustesten på om arbeidsforholdene til læreren oppfattes som attraktive. Skal vi lykkes med å øke rekrutteringen til yrket, og beholde lærerne vi har, må lønn og status heves. I tillegg må vi sørge for at læreren har tid til å gjøre jobben sin, slik at barn og elever i barnehage og skole får det beste utgangspunktet i livet.

[Parti] vil:

- *sikre alle barn og unge en god utdanning gjennom å sikre gode likeverdige tjenester over hele landet uavhengig av kommunen sin økonomiske situasjon.*

Begrunnelse:

En sterk kommuneøkonomi er viktig for å sikre alle barn og unge gode velferdstjenester som barnehage og skole. Kommunene og fylkeskommunene har i dag store utfordringer med å rekruttere og beholde kvalifiserte ansatte blant annet i barnehage og skolesektoren. Samtidig er det store forskjeller i både kvaliteten og ressursbruken mellom sammenlignbare kommuner. Dette utfordrer befolkningens forventninger om likeverdige velferdstjenester over hele landet.

Skal kvaliteten på barnehage og skole økes, må de frie inntektene økes ut over den demografiske utgiftsveksten (og andre formål som spiser av de frie inntektene) slik at kommuner og fylkeskommuner får handlingsrom til å heve kvaliteten i barnehage og skole.

[Parti] vil:

- *arbeide for at kontaktlærerne i skolen har tilstrekkelig tid til å følge opp elevenes læring og utvikling på en god måte.*

Begrunnelse:

De aller fleste elevene er avhengig av god og tett oppfølging fra lærerne sine for å lykkes. Det er bred enighet i Skole-Norge om at vi må fange opp elever som sliter, tidligst mulig, og gi dem ekstra oppfølging, både faglig og sosialt. Kontaktlæreren har en nøkkelrolle i dette, som ansvarlig for elevenes faglige og sosiale utvikling, for klassens læringsmiljø og sosiale miljø, for samarbeidet med ytre faginstanser og foreldrene, samt for arbeidet mot frafall og utenforskap.

Derfor er det alvorlig når bare 5 prosent av alle kontaktlærere i grunnskolen og videregående mener de har tilstrekkelig tid til å utføre denne viktige jobben på en forsvarlig måte. Bortimot halvparten oppgir at de har fått mindre tid til disse oppgavene. Særlig rammes kontaktlærernes mulighet til å følge opp elever som sliter sosialt, eller med psykiske helseplager (*Respons Analyse for Utdanningsforbundet, oktober 2019*).

Hvis alle elever skal sikres en tett nok oppfølging og styrket tidlig innsats i skolen, må mange av kontaktlærerne få mer tid til oppgavene sine. Tiden som er avsatt til kontaktlærerefunksjonen, reguleres i lærernes arbeidstidsavtale (45 minutter i uken i 38 uker) og har vært uendret i flere tiår – selv om oppgavene, også de lovpålagte, er blitt flere og mer krevende.

Om Utdanningsforbundet:

Utdanningsforbundet er landets nest største fagforening og den største på utdanningsfeltet. Våre om lag 190.000 medlemmer jobber på alle områder og nivåer i utdanningsløpet, fra barnehage til universitet, og er med på å forme barn og elevers liv, ferdigheter og muligheter.

